

SVENSK EXEGETISK ÅRSBOK
82

På uppdrag av Svenska Exegetiska Sällskapet
utgiven av Göran Eidevall

Uppsala 2017

Utgivare och redaktör: Göran Eidevall (goran.eidevall@teol.uu.se)
Redaktionssekreterare: David Willgren (david.willgren@altutbildning.se)
Recensionsansvarig: Rosmari Lillas-Schuil (rosmari.lillas@gu.se)

Redaktionskommitté:

Göran Eidevall (goran.eidevall@teol.uu.se)
Rikard Roitto (rikard.roitto@ths.se)
Blaženka Scheuer (blazenka.scheuer@ctr.lu.se)
Cecilia Wassén (cecilia.wassen@teol.uu.se)

Prenumerationspriser:

Sverige: SEK 200 (studenter SEK 100)

Övriga världen: SEK 300

Frakt tillkommer med SEK 50. För medlemmar i SES är frakten kostnadsfri.

SEÅ beställs hos Svenska Exegetiska Sällskapet via hemsidan eller postadress ovan, eller hos Bokrondellen (www.bokrondellen.se). Anvisningar för medverkande återfinns på hemsidan eller erhålls från redaktionssekreteraren (david.willgren@altutbildning.se).
Manusstopp är 1 mars.

Tidskriften är indexerad i Libris databas (www.kb.se/libris/), samt ATLA Religion Database®, publicerad av the American Theological Library Association, 300 S. Wacker Dr., Suite 2100, Chicago, IL 60606; e-mail: atla@atla.com; webb: www.atla.com.

Omslagsbild: Del av 11Q19, ”Tempelrullen”, daterad till mellan första århundradet f.v.t och första århundradet v.t.

Svenska Exegetiska Sällskapet
c/o Teologiska institutionen
Box 511, S-751 20 UPPSALA, Sverige
www.exegetiskasallskapet.se

ISSN 1100-2298

Uppsala 2016

Tryck: Bulls Graphics, Halmstad

Innehåll

EXEGETISKA DAGEN 2016

<i>Eidevall, Göran</i> , 80 år senare: Exegetiska sällskapet, <i>SEÅ</i> och de exegetiska dagarna – tal vid exegetiska sällskapets 80-årsjubileum	1
<i>Crawford, Sidnie White</i> , Textual Growth and the Activity of Scribes.....	6
<i>Laato, Antti</i> , Rewriting Israel's History in the Apocalyptic Context: Animal Apocalypse in First Enoch	28
<i>Docherty, Susan</i> , Why So Much Talk? Direct Speech as a Literary and Exegetical Device in Rewritten Bible with Special Reference to Pseudo-Philo's <i>Biblical Antiquities</i>	52

ARTIKLAR

<i>Spjut, Petter</i> , Polemisk etikett eller saklig beteckning? En studie av svenskspråkiga opinionsbildares användning av termen "gnosticism" och dess implikationer för bibelvetenskaplig och kyrkohistorisk forskning	76
<i>Hedlund, Simon</i> , Who Are the ἀρσενοκόϊται, and Why Does Paul Condemn Them (1 Cor 6:9)?	116
<i>Kelhoffer, James A.</i> , Simplistic Presentations of Biblical Authority and Christian Origins in the Service of Anti-Catholic Dogma: A Response to Anders Gerdmar	154

REPLIKER

<i>Gerdmar, Anders</i> , The End of Innocence: On Religious and Academic Freedom and Intersubjectivity in the Exegetical Craft – A Response to James Kelhoffer	179
<i>Kelhoffer, James A.</i> , A Diverse Academy Recognizes No Boundaries for Critical Inquiry and Debate: A Rejoinder to Anders Gerdmar	210

RECENSIONER

Aichele, George, <i>Simulating Jesus: Reality Effects in the Gospels</i> (Joel Kuhlin)	223
Amos, Roger, <i>Hypocrites or Heroes? The Paradoxical Portrayal of the Pharisees in the New Testament</i> (Tobias Ålöw)	226
Collins, John J., <i>Encounters with Biblical Theology</i> (Stig Norin)	230
Dochhorn Jan, Susanne Rudnig-Zelt, and Benjamin Wold (eds.), <i>Das Böse, der Teufel und Dämonen – Evil, the Devil, and Demons</i> (Torsten Löfstedt)	235
Ehrman, Bart D., <i>Jesus Before the Gospels: How the Earliest Christians Remembered, Changed, and Invented Their Stories of the Savior</i> (Joel Kuhlin)	239
England Emma och William John Lyons (red.), <i>Reception History and Biblical Studies: Theory and Practice</i> (Mikael Larsson)	243
Fewell, Danna Nolan (ed.), <i>The Oxford Handbook of Biblical Narrative</i> (Josef Forsling)	245
Gordon, Robert P. and Hans M. Barstad (eds.), <i>“Thus speaks Ishtar of Arbela”: Prophecy in Israel, Assyria and Egypt in the Neo-Assyrian Period</i> (Magnus Halle)	249
Giuntoli Federico and Konrad Schmid (eds.), <i>The Post-Priestly Pentateuch: New Perspectives on Its Redactional Development and Theological Profiles</i> (Jan Retsö)	256
Hayes, Elizabeth R. och Lena-Sofia Tiemeyer (red.), <i>“I Lifted My Eyes and Saw”: Reading Dream and Vision Reports in the Hebrew Bible</i> (Stefan Green)	261
Heilig, Christoph, <i>Hidden Criticism? The Methodology and Plausibility of the Search for a Counter-Imperial Subtext in Paul</i> (Joel Kuhlin)	264
Kim, Yeong Seon, <i>The Temple Administration and the Levites in Chronicles</i> (Jan Retsö)	268
Klein, Anja, <i>Geschichte und Gebet: Die Rezeption der biblischen Geschichte in den Psalmen des Alten Testaments</i> (Lars Olov Eriksson)	272
Klink III, Edward W., och Darian R. Lockett. <i>Understanding Biblical Theology: A Comparison of Theory and Practice</i> (Bo Krister Ljungberg)	274
Knoppers, Gary N., <i>Jews and Samaritans: The Origins and History of Their Early Relations</i> (Cecilia Wassén)	278

Markschies, Christoph, <i>Christian Theology and Its Institutions in the Early Roman Empire: Prolegomena to a History of Early Christian Theology</i> (Carl Johan Berglund)	282
Mettinger, Tryggve N. D., <i>Reports from a Scholar's Life: Select Papers on the Hebrew Bible</i> (Cian Power)	285
Neusner, Jacob och Alan J. Avery Peck (red.); William Scott Green och Günter Stemberger (rådgivande red.), <i>Encyclopedia of Midrash. Biblical Interpretation in Formative Judaism. Volume I-II</i> (Tobias Ålöw)	289
Porter, Stanley E. och David I. Yoon (red.), <i>Paul and Gnosis</i> (Paul Linjamaa)	291
Smith, Geoffrey S., <i>Guilt By Association: Heresy Catalogues in Early Christianity</i> (Martin Wessbrandt)	295
Strauss, Mark L. och Paul E. Engle (red.), <i>Remarriage After Divorce in Today's Church</i> (Bo Krister Ljungberg)	299
Willgren, David, <i>The Formation of the 'Book' of Psalms: Reconsidering the Transmission and Canonization of Psalmody in Light of Material Culture and the Poetics of Anthologies</i> (Anja Klein)	302
Wright, Tom, <i>The Day the Revolution Began: Rethinking the Meaning of Jesus' Crucifixion</i> (Mikael Tellbe)	306

ple staff. That there was a continuing discussion about the extension of Levite identity during the Second Temple period is shown by YSK in the final section of chapter four (171–90) where the position of Levites in the deuterocanonical works like Tobit, LXX Ester, several of the Dead Sea Scrolls, Jubilees, the Testament of Levi as well as in Josephus is studied. Striking is their absence in Ben Sira and 1 and 2 Maccabees. Chronicles appears as representing one standpoint among several others on this issue which seems to have lost its importance with the destruction of the temple. It would, in fact, have been interesting to have a following-up of the position of the Levites in the rabbinic literature.

Yeong Seon Kim's book is a well-researched and well-balanced study of a complicated subject and a substantial contribution to a field much more interesting and important than traditional OT scholarship has thought. Not the least in protestant scholarship, Chronicles has often been seen as a fairly unnecessary repetition of the Book of Kings, spiced with endless genealogies, unrealistic and unhistorical additions to Israelite history and petrified theology. Yeong Seon Kim's book is part of a renewed interest among scholars in Chronicles in general and the book shows that this trend is well-motivated.

Jan Retsö, Gothenburg University

ANJA KLEIN

Geschichte und Gebet: Die Rezeption der biblischen

Geschichte in den Psalmen des Alten Testaments

FAT 94, Tübingen: Mohr Siebeck, 2014, xii + 435 s., €114, ISBN: 978-3-16-153241-2

I tysk tradition och med tysk grundlighet har Anja Klein genomfört ett studium av nio texter från Gamla testamentet för att undersöka sambandet mellan historia och bön. Med utgångspunkt från Israels segersång i Exodus 15, följer hon temat genom sju så kallade historiska psalmer – Psaltaren 78, 105, 106, 114, 135, 136, 137 – för att slutligen landa i den långa bönen i Nehemja 9. Av allt har det blivit en lärd, mångsidig och inte alltför lättläst bok. Arbetet består av sex kapitel. Det första är en inledning med en kort forskningsöversikt som framför allt

refererar till tyska arbeten. Här anges undersökningens syfte och uppläggning. Det handlar om en inomgammaltestamentlig receptionshistorisk studie, som också försöker besvara frågor om hur Psaltaren som bok vuxit fram och redigerats.

Kapitel 2–5 utgör arbetets huvuddel. De utvalda texterna närstuderas enligt ett bestämt mönster som delvis påminner om ett ganska traditionellt interpretationsschema. Först ges en kommenterad översättning, sedan följer en detaljerad textanalys med struktur, litterär kontext, teologi och så vidare. Särskilt intresse ägnas naturligt nog hur israeliternas historia skildras. Ett särdrag är frågan om textens plats i helheten och hur dess placering kan säga något om Psaltarens framväxt som samling.

Med tanke på bokens detaljrikedom är det knappast möjligt att ge annat än glimtar från dess innehåll. Därför noterar jag bara några iakttagelser, som ändå kan ge en uppfattning om arbetet som helhet.

Om Exodus 15 säger författaren att det är ett paradigm för sammanförandet av historia och bön. Det blir sedan utgångspunkten för de historiska psalmerna som vidareför ”genren”, och Klein kommer till slutsatsen att det går en redaktionshistorisk linje från Exodus 15, via de övriga psalmer som hon undersöker, fram till Psaltaren 137 och slutligen till Nehemja 9.

I anknytning till Psaltaren 78 för Klein ett ganska invecklat resonemang om psalmens tillväxtprocess, och jag är inte övertygad om att det säger särskilt mycket av vikt för förståelsen av psalmen eller den sak hon är ute efter att undersöka. Det säger kanske mera om en viss forsknings-tradition än om texten. Däremot är hennes iakttagelse viktig att detta är den första historiepsalmen i Psaltaren, och att den som sådan kan ha en programmatisk funktion genom att visa hur sambandet historia och bön kan förstås. Sedan hör det till saken att Psaltaren 78 ändå utmanar den forskning som betonar böneaspekten, eftersom psalmen så tydligt är didaktisk.

I samband med genomgången av psalmerna 105–106 och 135–136, och för den delen även Psalm 78, resonerar Klein utförligt kring dessa psalmers litterära kontext. Här noterar hon åtskilliga träffande iakt-

tagelser, även om en del slutsatser inte är självklara. Det förefaller mig till exempel inte helt avgjort att Psalm 135 är sekundärt fogad till psalm 136 för att vara en läsanvisning till den senare psalmen. Däremot är det träffande att se hur Psalm 137 individualiserar historien jämfört med de tidigare historiska psalmerna i Psaltaren.

Det sista kapitlet i Kleins arbete är summerande och innehåller även en kortare genomgång av Nehemja 9 som exempel på senare inomgamaltestamentlig reception. I kapitlet diskuterar författaren också psalmernas kultsituation och noterar den osäkerhet som finns kring den frågan.

Sammantaget har Klein med sin bok gett oss ett arbete att ta spjörn emot om vi vill försöka förstå både de historiska psalmernas plats i Gamla testamentets bönbok och kanske komma lite närmare den spännande frågan om Psaltarens redigering.

LarsOlov Eriksson, Johannelunds teologiska högskola

EDWARD W. KLINK III OCH DARIAN R. LOCKETT

Understanding Biblical Theology: A Comparison of Theory and Practice

Grand Rapids, MI: Zondervan, 2012, Paperback, 193 s., \$17.99,

ISBN: 978-0-31049-223-8

Författarnas utgångspunkt är att man kan karakterisera bibelteologier enligt hur dessa befinner sig på en skala mellan "historia" och "teologi", och finner så fem typer. Undertiteln, "En jämförelse mellan teori och praktik" blir förståelig när även frågan om *var* bibelteologi skall bedrivas och *av vem* behandlas: kyrka eller akademi. De fem typerna presenteras i olika kapitel, där varje typ ges en teoretisk beskrivning, vilken sedan följs av ett exempel på en modern "bibelteolog" (även om någon företrädare nog skulle värja sig mot den beteckningen). Man går så igenom de fem bibelteologiska typerna.

"Bibelteologi som historisk beskrivning": ingen helbiblisk teologi blir möjlig, eftersom de olika författarnas teologier är så olika. Dessa skall studeras i akademien endast av de som skolats i de discipliner som gör att man exegetiskt kan klarlägga vad texten betydde för de då samtida. Den historisk-kritiska metoden kontrollerar helt och hållet denna ansats: